

In samenwerking met:

stek

Financiering van Geothermie
en Trias Westland in bijzonder

Het perspectief van de bank

TRIAS WESTLAND CONGRES

27 maart 2019

NO CHANGE WITHOUT A

AABEL

Rabobank & BNG aan het woord...

Vraag 1 (BNG):

“Wat heeft jullie doen besluiten om uiteindelijk de financiering te verstrekken voor Trias Westland wetende dat het project met veel onzekerheden was omgeven?”

Vraag 2 (Rabo):

“Wat maakt de financiering van Trias Westland vernieuwend?”

Vragen aan de zaal...

Vraag 3:

“Wie is er wel eens (intensief) betrokken geweest bij het ophalen van financiering voor een geothermie project?”

Vraag 4:

“Wie heeft er wel eens een hypotheek afgesloten voor de aanschaf van een woning?”

STELLING 1

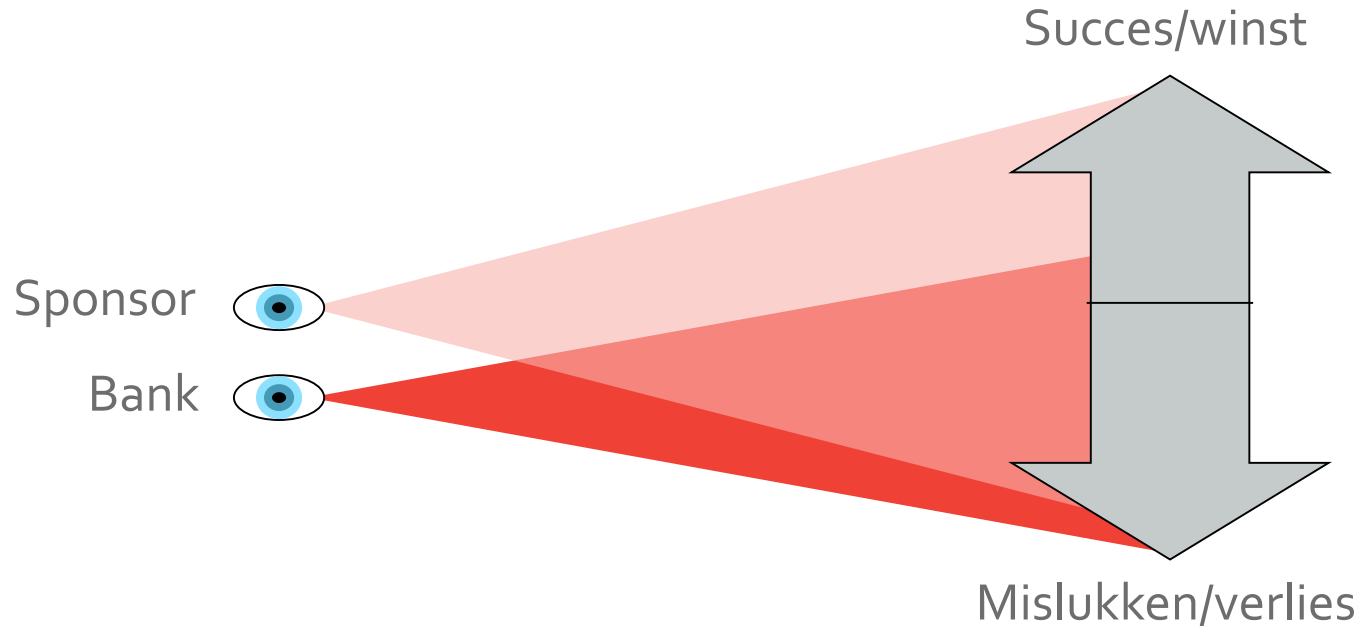
“Ik zou een belangrijk deel van mijn spaargeld uitlenen aan een Geothermie project!”

EENS of ONEENS?

INTERMEZZO: perspectiefverschil

- **Ondernemer/Sponsor --> upside & downside**
 - **Bank --> wel downside, geen upside**
-

Verdere inhoud van deze presentatie...

1

Financiering aanschaf
eigen woning

'Off-balance' Financiering
Geothermie project

2

'Bedrijfsfinanciering'
--> Meer 'verhaal'
mogelijk dan cash flow
in project

3

Wat maakt de Financiering van het Trias Westland project vernieuwend & wat is daarvan (zeker) bruikbaar in vervolg?

1 Financiering aanschaf eigen woning

Kosten

- Duidelijke aanschafprijs
- Relatief voorspelbaar onderhoudskosten
- Evt. bouwkundige keuring

→ Goed in te schatten

Opbrengsten

- Vast inkomen?
- 1 of 2 inkomens?
- Leeftijd?

→ Afname van allemaal bekend

'What if...'

Verzekeringen tbv 'Events'

- Opstal
- Overlijden
- Arbeidsongeschiktheid?

'Payment default':

- 1^e hypotheekrecht
- Opbrengst bij verkoop
- Risico ↓ door % 'eigen geld' ↑

In te schatten & diversificatie ---> Risico beperkt

1 Financiering geothermie project (tov eigen huis)

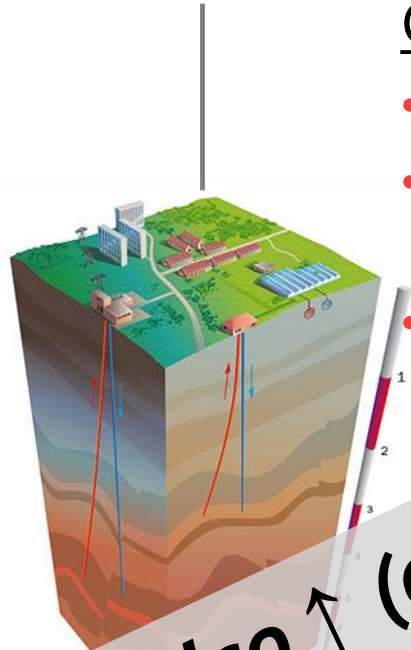

Kosten

- Investerings \updownarrow
- Operationele kn \updownarrow
- (zeer) Beperkt in staat onzekerheid 'weg te contracteren'

Opbrengsten

- Hoeveel MW_{th}?
- SDE alleen als wordt geleverd/ produceert installatie?
- Tegenpartij risico: 1 of meerdere afnemers/ kredietwaardigheid?

'What if...'

Verzekeringen tbv 'Events':

- RNES (kostbaar)
- CAR Loh/W (+/- niet beschikbaar)
- Posten Onvoorzien (genoeg?)

'Payment default':

- 1^e hypotheekrecht
- Waarde niet werkende installatie \downarrow
- Doorgaans 30-40% 'eigen geld'

Meer onbekenden ---> Risico \uparrow

(ook tov bv wind)

Risico verhogend

- Trias laag onbekend, grote spreiding verwachte MW_{th}
- Relatief omvangrijk investeringsprogramma, met relatief veel uitgaven tot Trias reservoir

Risico verlagend

- Fall-back optie OnderKrijt
 - Verschillende aanvullende garantie instrumenten (bv Green Deal)
 - Grote groep afnemers, 15 jr WLO
 - Solide aandeelhouders met diepe zakken (HVC/Gemeente, Capturam, RFH)
-

3

Typierend voor risicoprofiel Geothermie:

- Grote spreiding verwachte omvang investeringen
- Gedurende realisatie nieuwe info mbt opbrengstpotentieel
- Tijdens exploitatie gerede kans op onvoorziene 'down-time'

'Antwoord' vanuit Trias Westland mbt structurering financiering:

- 1. Kostprijs+ icm eigenaarschap** → corporatie, 57 jaars WLO, 'faire prijs', risico
- 2. 'Tering naar de nering' aansprakelijkheid** → ruime € commitment, 'schaling' obv MW_{th}
- 3. Onvoorzien-Flexibiliteit-Team** → ruime post onvoorzien, regie bij team, voldoende & juiste expertises
- 4. 'General Reserve Account'** → korte termijn 'liquiditeit' icm kostprijs+

MEER IN VERDIEPINGSSSESIE

STELLING 2

“Het ophalen van financiering voor een (geothermie)project begint met een rondje banken bellen...”

EENS of ONEENS?

STELLING 3

“Het Trias Westland model is HET model voor duurzame warmteprojecten.”

EENS of ONEENS?

- *Corporatie/eigenaarschap*
 - *Kostprijs+ WLO*
 - *Aandeelhouders diepe zakken*
 - *'Tering naar de nering'*
 - *Aanvulling onvoorzien: GRA*
-

Rutger te Grotenhuis

Rebel
Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
The Netherlands

T +31 (0)10 275 5995
M +31 6 2261 4922

Rutger.teGrotenhuis@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

REBEL

AMSTERDAM

ROTTERDAM

ANTWERPEN

WASHINGTON

MANILLA

JOHANNESBURG